

تکامل آینده ایران

با استفاده از رساله «سنجش پیشرفت و عملکرد بر نامه عمرانی هفت ساله دوم ایران» که از طرف دفتر اقتصادی سازمان بر نامه منتشر شده است

۴ سال تجربه

تاریخچه بر نامه

قبل از آغاز جنگ جهانی دوم لزوم شروع يك برنامه توسعه اجتماعی و اقتصادی در ایران احساس میگردید و پس از خرابی های ناشیه از جنگ که موجب از هم پاشیدگی شیراز ماوراء اقتصادی کشور شد فکر ترمیم و توسعه اقتصادی کشور بیش از پیش قوت گرفت.

برای انجام هدف اول بانکی بنام بانک صنعتی و معدنی ایران تاسیس یافت و کلیه کارخانجات و موسسات اقتصادی دولت باستانهای صنعت نفت و انحصار دخانیات و راه آهن دولتی در آن دستگاه متمرکز گردید. در اجرای هدف دوم هشتی بنام کمیته برنامه منظور تهیه يك برنامه توسعه اقتصادی کشور انتخاب گردید و پس از مشاورات لازم يك برنامه ۶۲ میلیارد ریالی (۹۳۷ میلیون دلار) بر ماخذ نرخ هر دلار ۳۲ ریال تنظیم گردید و در نیمه دوم سال ۱۳۲۵ برای تامین اعتبار قسمتی از برنامه مذکور با بانک بین الملل ترمیم و توسعه تماس بعمل آمد.

بانک بین المللی برای مطالعه و بررسی تقاضای اطمینان وام جزئیات طرحها و برنامه های پیشنهادی را از دولت ایران درخواست نمود. دولت ایران نیز برای انجام این تقاضا در تاریخ ۲۵ آذر ماه ۱۳۲۵ قراردادی با شرکت بین الملل «موریسن نودسن» منعقد نمود تا بر نامه ای که مورد قبول اولیای بانک بین الملل باشد تهیه نماید.

شرکت موریسن نودسن گزارشی تحت عنوان «برنامه توسعه اقتصادی ایران» در سه ماه دوم سال ۱۳۲۶ به مقامات دولت ایران تسلیم نمود. نظریه

اینکه وسعت برنامه پیشنهادی خسارج از حدود امکانات مالی دولت ایران بود لذا به آقای دکتر مشرف نفیسی ماموریت داده شد که بر اساس تحقیقات شرکت موریسن نودسن يك برنامه نهائی تنظیم نماید.

از آنجا که در حدود ۳۲ درصد از وجوه لازم قرار بود از بانک بین الملل ترمیم و توسعه استقراض شود و بانک بین الملل اطلاعات بهتری را خواستار بود لذا دولت ایران در بهمن ماه ۱۳۳۷ قراردادی با مؤسسه مشاورین ماوراء بحار منعقد نمود تا يك برنامه تفصیلی بر اساس قانون برنامه تهیه نماید. در مهر ماه ۱۳۳۸ مؤسسه مشاورین ماوراء بحار گزارشی جامع تهیه و تسلیم مقامات ایرانی نمود ولی تحصیل وام از بانک بین الملل ترمیم و توسعه در گزارش مزبور پیش بینی شده بود.

در سال اول دوره برنامه هفت ساله اول در اجرای مقاصد زیر سپری گردید:

الف- ایجاد تشکیلات سازمان برنامه.

ب- اصلاح و تجدید تشکیلات صنایعی که سازمان برنامه از سلف خود یعنی بانک سابق صنعتی و معدنی به ارث برده بود.

در اوایل سال ۱۳۳۰ بهر آن نفت کشور را دچار مضیق شدید مالی نموده و اجرای برنامه اضطرار آمیزان قابل ملاحظه ای دستخوش گردید بطوله گردید. پس از برقراری مجدد درآمد نفت لازم بود که يك برنامه جدید توسعه اقتصادی مناسب با اوضاع و احوال تازه که در اثر بحران نفت بوجود آمده بود بوجود آید. از

در صورتیکه در جمله (حسین دو کتاب دارد) تملك حسین مراد می باشد و تعلق دو کتاب به حسین در این جمله اداشده است. در جمله (علی دو طفل دارد) معنی فعل داشتن تملك نیست و همچنین فعل داشتن برای بیان اجزاء مشکله موجود (علی) بکار نرفته است و بهان رابطه ابوت و بستگی علی با فرزندان است و جمله بمعنی (علی پدر دو طفل است) بکار رفته است.

همچنین است معانی جمله های (دیوار خشت دارد) و (دیوار موش دارد) که در اولی معنی مواد جمله بیان اجزاء مشکله دیوار و در دومی بیان اقامت و سکنی موش در دیوار است. مسواری مذکور عینا در زبان فرانسه نیز به همین صورتها ادامه شود و معانی مذکور برای فعل داشتن به همین قرار در فرانسه نیز مصطلح و جاری است. در زبان عربی معنی تملك برای فعل داشتن بصورت حروف وادات مالکیت ادامه شود و مثلا برای بیان اینکه (او کتابی دارد) جمله (له کتاب) بکار می رود (تملك و تصاحب و مالکیت بمعنی داشتن) که در فارسی و فرانسه مراد میشود نیست) و اگر در مورد حیوانی گفته شود که (له اذنان طویلتان) همان استخدام فعل داشتن در معنی ادا و بیان اجزاء مشکله است چه گوشهای حیوان اجزاء مشکله او میباشد.

اهمیت افعال بودن و داشتن از نظر صرف و نحو در این است که دو اندیشه اساسی فکر بشر را تشکیل میدهند و در اغلب زبانها افعال معین اند نه تنها از نظر صرف سایر افعال بلکه از نظر تشکیل مصادر و افعال مرکبه دستوری. خصوصا فعل بودن و شدن. در تاریخ فلسفه چنانکه مذکور است بنام فلسفه های قدیم و حتی گاهی در همین اواخر فلسفه های جدید بر اندیشه بودن و هستی و گساهی نیز بر اندیشه و مفهوم شدن و تجدید صورت میگرفت و این مطلب ناشی از همین نکته است که گذشت و بعدا به تفصیل بر همین موضوع اشاره خواهد شد.

تیسره - موارد اختلاف معنی بودن و داشتن را چنانکه ذکر شد با استخدام مجازی افعال دیگر در معانی غیر ماو ضعیف نباید اشتباه کرد. مثلا در جمله (نوتن در فیزیک راه نوی پیش پای طالبین گذاشت و بیشتر مشکلات را برای آنان کشود) افعال بمعنی مجازی استعمال شده اند (کشودن مشکل) و (راه پیش پای کسی گذاشتن) اصطلاح

مجازی و استعاره میباشد. ●●

اینرو بر نامه اول در شهریور ماه ۱۳۳۴ متوقف گردید.
بر نامه هفت ساله دوم
هدفهای قانون برنامه هفت ساله دوم بطوریکه در مقدمه آن مندرج است عبارت بود از: افزایش تولید و بهبود تکثیر صادرات و تهیه مایحتاج مردم داخله کشور و ترقی کشاورزی و صنایع و اکتشاف و بهره برداری از معادن و نیروهای زیرزمینی و اصلاح امور بهداشت و سایر ارتباط و اصلاح امور بهداشت عمومی و انجام عملیاتی - برای عمران کشور و بالا بردن سطح فرهنگ و زندگی افراد و بهبود وضع معیشت عمومی.
بطوریکه از عبارات فوق بیست و هفت هدفهای برنامه عمرانی هفت ساله دوم - بسیار کلی و هرچگونه کوشش برای تعیین هدفهای مشخص از قبیل افزایش درآمد ملی به میزان معین و یا افزایش تولید گندم و جو و غیره به يك میزان معلوم و یا ایجاد کار و شغل جدید برای تعداد معینی از افراد و غیره بعمل نیامده بود.
بنا بر این برنامه هفت ساله دوم را در حقیقت نمیتوان يك برنامه توسعه اقتصادی به مفهوم علمی این کلمه دانست بلکه این برنامه در درجه اول فقط اختصاص به تخصیص وجوه بین قسمتها و طرحهای مختلفه کشور داشته است.
اعتبار مصوب اولیه بر نامه هفت ساله دوم بالغ بر هفتاد میلیارد ریال بوده و سازمان برنامه در سال ۱۳۳۶ موقت مجلسین را با پوست و صدا شافیه اعتبار جلب نمود و بدین طریق کل اعتبار برنامه هفت ساله دوم در ۸۴ میلیارد ریال (۹۸ میلیون دلار) تثبیت گردید.

در چهار اهی صورت میگیرد

افزایش اعتبارات عملیات عمرانی از ۲۱ میلیارد ریال منظور در برنامه هفتساله اول به ۸۴ میلیارد ریال منظور در برنامه هفتساله دوم نباید اینطور تعبیر شود که میزان اعتبار عملیات برنامه توسعه اقتصادی بمعنای واقعی چهار برابر شده است بلکه قسمت عمده این افزایش بمناسبت ترقی سطح قیمتها و ترقی نرخ ارز تار ف سالهای دوره برنامه هفتساله اول و برنامه هفتساله دوم بوده است.

در اثر تغییراتی که بعد از سهم سازمان برنامه از درآمد نفت داده شد سهم سازمان در طی مدت هفت سال به ۸۶۰ میلیون دلار یا ۶۴ میلیارد ریال تقلیل داده شد.

در اوایل سال ۱۳۳۷ واضح گردید که بعلمت افزایش قیمتها و اضافه شدن طرحهای جدید چنانچه برنامه بطور کامل اجرا شود اعتباری متجاوز از ۱۱۳ میلیارد ریال (۴۷۷ میلیون دلار) مورد احتیاج خواهد بود.

چنانچه سهم سازمان برنامه از درآمد نفت طبق تقسیم بندی مندرج در قانون برنامه هفتساله دوم در اختیار سازمان قرار داده میشد اجرای تمام برنامه ۱۱۳ میلیارد ریالی مستلزم استقرار سهم سازمان ۲۶۷ میلیارد ریال میباشد.

در اسفندماه سال ۱۳۳۶ سهم سازمان برنامه از درآمد نفت بابت چهار سال آخر دوره برنامه از ۸۰ درصد به ۶۰ درصد کاهش داده شد. این تغییر باعث شد که درآمد سازمان برنامه از محل نفت در دوره هفتساله به ۷۶۵ میلیارد ریال تقلیل یابد و بنا بر این اجرای برنامه ۱۱۳ میلیارد ریالی مستلزم استقرار سهم ۳۶۵ میلیارد ریال (۴۷۷ میلیون دلار) میگردد. امکان اخذ چنین مبلغ بزرگی وام از خارج بسیار بعید و تقریباً غیرممکن بنظر میرسد و تحصیل وام از بانکهای داخلی موجب تشدید خطر تورم و اختلال نظم اقتصادی کشور میگردد.

برنامه تجدید نظر شده

در اسفندماه ۱۳۳۷ دولت یکبار دیگر سهم سازمان برنامه را از اعتبارات نفت تقلیل داد و آنرا بعد اقل ۱۳۰ میلیون صفحه ۵

دلار (۱۰ میلیارد ریال) برای سال ۱۳۳۸ و ۵۵ درصد درآمد نفت (پس از کسر غرامت بشرکت نفت انگلیس) برای دو سال و نیم باقیمانده دوره برنامه کاهش داد. در نتیجه سازمان برنامه بر اساس این کاهش از سال ۱۳۳۸ تا نیمه ۱۳۴۱ در حدود مبلغ ۵۶۰ میلیون دلار از درآمد نفت دریافت خواهد نمود.

چنانچه این مبلغ (۵۶۰ میلیون دلار) را با عایدی از سازمان برنامه از درآمد نفت که در سالهای ۱۳۳۴-۱۳۳۷ وصول کرده علاوه نمائیم مبلغ کل وصولی سازمان برنامه برای مدت برنامه هفت ساله دوم تقریباً در حدود ۶۴۵ میلیارد ریال (۸۶۰ میلیون دلار) خواهد بود. این دو فقره کاهش سهم سازمان برنامه از درآمد نفت سازمان را ناگزیر ساخت که در اجرای برنامه های مربوطه در سالهای ۱۳۳۸ تا نیمه سال ۱۳۴۱ تجدید نظر بعمل آورد. با نتیجه حدود هزینه های گزینشی سازمان برنامه برای مدت هفت ساله دوم برنامه در قالب ۸۷ میلیارد ریال تثبیت گردیده که تقریباً مبلغ ۲۱ میلیارد ریال (۲۶۸ میلیون دلار) آن میباشد. از محل وامهای طویل المدت خارجی تامین گردد. تا سال ۱۳۳۸ جمعاً ۱۴۴ میلیون دلار از بانک بین الملل و صندوق وامهای عمرانی آمریکا و ام طویل المدت دریافت گردیده بود.

وضع اقتصادی کشور - جریانات اخیر مربوط به برنامه سرمایه گزاری

رشد اقتصادی - تردیدی نیست که طی پنج ساله اخیر میزان تولید و مصرف بطور نسبتاً مهمی افزایش یافته است. این توسعه و رشد اقتصادی در پرتو عوامل مختلفی بوجود آمده است.

اول اینکه افزایش میزان تولید و درآمد نفت بدولت اجازه داد که هزینه های جاری و سرمایه گزاری عمرانی را به میزان قابل توجهی افزایش دهد. علاوه سرمایه گزاری خصوصی نیز افزایش یافت. قسمتی از این

افزایش سرمایه گزاری اشخاص و مؤسسات خصوصی مستقلاً و قسمت دیگر نیز در اثر افزایش هزینه ها و پرداختهای عمرانی و غیر عمرانی دولتی انجام گرفته است. تعداد زیادی از طرحها و عملیات عمرانی دولتی و خصوصی که در عرض سالهای اخیر به مرحله اجرا گذارده شده اکنون بپایان رسیده و محصول آنها بر میزان تولیدات داخلی افزوده شده است. بعنوان مثال میتوان صنایع سیمان برق - قماش - حمل و نقل و همچنین امور کشاورزی را که بخصوص از برنامه ماشین آلات کشاورزی استفاده نموده است ذکر نمود. البته نتایج حاصله از سرمایه گزاری های طویل المدت از قبیل سد سازی و بندر سازی دیرتر بدست خواهد آمد.

مسائل و مشکلات برنامه عمرانی دوم و برنامه های آینده

با اینکه عوامل برنامه فعلی هم اکنون کم و بیش تثبیت گردیده است معذورانه بعضی از قسمت های برنامه نقاط ضعف مهمی وجود دارد که در آتی بسیار نزدیک است بایستی نسبت بر رفع آنها اقدام شود. اقدامات اساسی لازم عبارتند از بهبود روش تنظیم طرح ها و ایجاد هم آهنگی بیشتری بین برنامه های عمرانی مؤسسات مختلف دولتی از یک طرف و بین سرمایه گزاری مؤسسات خصوصی و دولتی از طرف دیگر و همچنین برررسی دقیقتر طرحهای سرمایه گزاری از نقطه نظر تعیین اولویت آنها.

هم آهنگی - مهمترین مسئله

اصلاح روش طرح ریزی و برنامه گذاری عبارتست از ایجاد هم آهنگی در فعالیت های عمرانی. این امر معلول این علت است که در طرح ریزی و اجرای هر طرح مهم عمده معمولاً چند موسسه دولتی بطور متفرق دخالت دارد.

پراکندگی مسئولیت بین این مؤسسات و اتخاذ خط مشی های مستقل توسط آنها در بسیاری از موارد منجر بهرج و مرج و بی نظمی و تفریط و تکرار مکررات میگردد. این موضوع تا حدی درباره گلبه رشته ها یعنی ارتباطات و مخابرات - صنعت - امر اجتماعی و کشاورزی صدق مینماید.

چنانچه قرار شود این وضع اصلاح گردد در درجه اول لازم است تنظیم و تهیه طرحها توسط مؤسسات مختلف دولتی که با عملیات توسعه اقتصادی سروکار دارند بنحو بهتری انجام گرفته و برنامه آن مؤسسات با برنامه های سازمان برنامه هم آهنگ گردد.

ایجاد هم آهنگی بهتر مستلزم تفاهم بیشتری نسبت به هدفهای برنامه توسعه اقتصادی میباشد و شاید از موضوع در رشته کشاورزی بیشتر از قسمتهای دیگر صدق کند. یکی از هدفهای عمده کشاورزی کشور باید افزایش سریع سطح تولید و درآمد کشاورزان باشد. گرچه منظور از اجرای بعضی از طرحهای موجود از قبیل توسعه مصرف کود شیمیائی - اصلاح بنجر - دفع آفات نباتی - ایجاد شرکتهای تعاونی و اعطاء اعتبارات کشاورزی تامین هدفهای فوق یعنی افزایش تولید و درآمد کشاورزان میباشد مع الوصف هیچیک از این طرحها بر پایه روشن و صریحی که مورد قبول مؤسسات متعدد ذیربط قرار گیرد تنظیم نشده است. نتیجه حاصله تشتت و پراکندگی مسئولیت در یکی از رشته های اصلی و مهم توسعه اقتصادی است. گرچه میتوان گفت که قسمت عمده این اشکالات ناشی از عدم تجربه در مسائل تشکیلاتی و مدیریت (که البته بایستی نسبت بر رفع آنها کوشید) میباشد لیکن اشکال اساسی نحوه تنظیم طرح و برنامه است.

چنانچه هدف بطور سریع و دقیق تعریف و روشن گردد و تدابیر لازم برای حصول آن پیش بینی شود اساس محکمی جهت اقدامات و عملیات مؤسسات دولتی مربوط بوجود می آید.

بدون وجود هدفهای روشن و سریع و داشتن یک برنامه جامع ملی هر موسسه دولتی سعی خواهد کرد بطور جدا گانه طرحهای مورد علاقه خود را بدون توجه به طرحهای مشابه و مرتبط دیگر اجرا نماید.

وسعت برنامه سرمایه گزاری (دولتی و خصوصی)

موضوعی که با مسئله ایجاد هم آهنگی ارتباط نزدیکی دارد لزوم ورق بزنید

بررسی و مطالعه جامعی از وسعت میزان سرمایه گزاری کلی دولت و ارتباط آن با سرمایه گزاری موسسات خصوصی میباشد وسعت عملیات برنامه عمرانی هفت ساله دوم از ابتدای امر طبق فرمول معینی جهت استفاده از درآمد نفت تعیین گردید. در مورد هزینه های عمرانی سایر موسسات پایه و ماخذ مشابه و معینی وجود نداشته است. بسیاری از بنکها و وزارتخانه ها و شهرداریها هزینه های عملیات عمرانی را در موارد خاصی بدون در دست داشتن برنامه صحیحی بعهده گرفته و طرحهای مربوطه را هر موقعیکه اعتباری موجود باشد شروع مینمایند ام از اینکه اعتبار مزبور از طریق خزانه داری کل یا از منابع موسسه مربوطه و یا از طریق استقرار (غالباً از طریق تحصیل وام کوتاه مدت) عاید گردد.

هزینه های سرمایه گزاری دولتی خارج از سازمان برنامه بدین طریق به میزان معتدایی بالغ گردیده است و اینکه چون قسمت عظیمی از سرمایه گزاری موسسات دولتی مشمول هیچگونه کنترل و محدودیت کلی مالی نشده است موجب گردیده که در عملیات عمرانی کشور هم آهنگی وجود نداشته و در نتیجه از منابع موجود مالی کشور جدا کثرت استفاده نشود. در همین حال عدم وجود یک برنامه جامع عمرانی باعث شده که تعداد زیادی از طرحهای عمرانی سازمان برنامه بدون ارتباط هم آهنگی با طرحهای سایر دستگاههای دولتی اجرا شود.

برای طرح ریزی مقدماتی برنامه سوم باید تجزیه و تحلیل جامعی از سرمایه گزاری کلیه موسسات دولتی بعمل آید. دلیل بوجود آمدن اشکالات فعلی این بوده است که در موقع تنظیم برنامه هفتساله دوم قسمتی از درآمد نفت سازمان برنامه جهت اجرای برخی طرحهای عمرانی تخصیص داده شد و ضمن وزارتخانه ها و موسسات دولتی دیگر هر کدام کمافی السابق و بدون توجه به طرحهای سازمان برنامه به انجام پاره از عملیات عمرانی مبادرت ورزیده و اعتبار آنرا نیز از بودجه عمومی کشور یا از طریق استقرار تامین نمودند. برای جلوگیری از این احتیاجات بایستی در تنظیم برنامه عمرانی سوم کشور رعایت نمود که از یک طرف کلیه هزینه طرحهای عمرانی و

سرمایه گزاریهای دولت و موسسات و بنکهای دولتی و از طرف دیگر کلیه وجوه و منابع مالی که برای اجرای طرح های عمرانی دولت و موسسات دولتی تخصیص داده میشود در این برنامه منظور و طبق آن عمل شود. همچنین میزان و نوع سرمایه گزاری دولت و موسسات دولتی با میزان و نوع سرمایه گزاریهای خصوصی ارتباط و بستگی نزدیک خواهد داشت. با در نظر گرفتن افزایش سریع سرمایه گزاریهای خصوصی در صنایع در طول چند سال اخیر و اینکه بطور کلی صنایع خصوصی از موسسات مشابه دولتی بهتر اداره شده و دارای راندمان بیشتری هستند میتوان انتظار داشت که موسسات خصوصی در صورت حمایت لازم و کافی دولت قادر باشند قسمت اعظم سرمایه گزاری در صنعت را که در دوره برنامه عمرانی سوم کشور لازم است انجام دهند.

رعایت اولویت و تقدم طرحها

تخصیص و توزیع منابع مالی بین رشته های مختلف در یک برنامه توسعه اقتصادی حساسترین قسمت طرح ریزی و تنظیم برنامه است. در نتیجه بررسی برنامه جاری ملاحظاتی کلی ذیل در این باب بدست آمده است.

برنامه دوم حاوی تعداد زیادی طرح است که اثرات تولیدی آنها فقط پس از مدت طولانی آشکار میشود. چنانچه اقتصاد کشور قدرت اینرا داشت که مدت زیادی برای حصول تولید اضافی این طرحها صرف نگذارد این امر موجب اشکالی نمیشد ولی متأسفانه فشار های تورمی شدیدی که اخیراً ایجاد شده نشان میدهد که اقتصاد کشور قدرت تحمل این فشارها را ندارد و بنا بر این در تنظیم برنامه عمرانی سوم بایستی باین مسئله توجه کافی شود.

مسئله کلی تعیین تقدم و اولویت که بدان اشاره شد بطور روشن و سریعی در برنامه های راهسازی کنونی و آینده پیش مینماید. برنامه کنونی راهسازی پوس از بیست درصد کل اعتبار ۸۷ میلیارد ریالی سازمان برنامه را جذب مینماید. نیازمندیهای کشور ایران با احداث راههای بیشتر و بهتر بقدری شدید است که از نظر اقتصادی میتوان اجرای یک برنامه راهسازی را که وسعت عملیات آن دو برابر بر برنامه راهسازی کنونی باشد و

تلقی نمود. لیکن توسعه سریعتر برنامه راهسازی در برنامه سوم فقط میتواند بجهت توسعه بطنی تر برنامه های توسعه کشاورزی صنعت و امور اجتماعی انجام گردد از اینرو جهت اخذ تصمیم پیرامون مسئله اولویت بایستی تا جایی که انتظار میرود از تخصیص اعتبار بیشتری به برنامه وسیع راهسازی در راه حصول هدف کلی رشد اقتصادی کشور عاید شود تعیین و با نتایج برنامه ای دیگر مورد مقایسه قرار داد. تفاوت صحیح در این موضوع فقط در چهارچوب برنامه ای که حاوی هدف کلی رشد و توسعه اقتصادی بسوده و متضمن تخصیص از کمک احتمالی طرح عمرانی به حصول هدف مزبور باشد امکان پذیر خواهد بود. متأسفانه چنین برنامه جامعی در حال حاضر وجود ندارد.

نتایج و پیشنهادات

الف - افزایش سریع هزینه های عمرانی دولت و همچنین هزینه های دفاعی و سرمایه گزاری خارج از برنامه هفت ساله دوم دولت را ناگزیر ساخت که به میزان معتدایی به وسیله اصلی سازمان برنامه را از درآمد نفت تقلیل دهد.

این انتقالات و منحرف ساختن در آمدت از سازمان برنامه سایر موسسات دولتی جهت اجرای مقاصد و تنظیم بودجه برنامه جامع مالی دولت میباشد. تا زمانی که دولت نتواند بر آورد صحیح و معقولانه ای از کلیه احتیاجات مالی ۳ تا ۵ سال آتی خود بنماید اختلافات و اغتشاشات اقتصادی فعلی که نتیجه آن معلوم نیست توسعه اقتصادی کشور تمام خواهد شد و برنامه خواهد داشت.

بنابراین اقدام وزارت دارایی در اوائل سال ۱۳۳۸ در تهیه و تنظیم یک برنامه مالی پنج ساله بسیار بجا و شایان تقدیر است. ب- افزایش سرمایه گزاری و تولید در سنوات اخیر نشانه اینست که ایران آغاز یک مرحله توسعه سریع اقتصادی را طی مینماید. از طرف دیگر افزایش معتدایی و مداوم در میزان سرمایه گزاری و مصارف عادی موسسات دولتی و خصوصی، پیدایش فشارهای تورمی نسبتاً شدیدی را در کشور اجتناب ناپذیر ساخته است. میزان کل سرمایه گزاری کنونی

نشان میدهد که در آینده نزدیکی دیگر بالا بردن و بالانگهداشتن میزان سرمایه گزاری مشکل اصلی و اساسی توسعه اقتصادی ایران نبوده بلکه مسئله اصلی این خواهد بود که محل صرف هزینه ها بطور عاقلانه ای انتخاب و هزینه ها بابت برنامه ریزی شده و بطور مؤثری انجام شود. قسمتی از فشارهای تورم کنونی ظاهراً بیشتر ناشی از کمبود افزایش عرضه کالا نسبت به افزایش سطح کل هزینه ها است. مادام که وضع بدین منوال میباشد لازم است در مورد آن رشته از فعالیتهای اقتصادی که در آن کمبود کالاها صورت جدی و تهدیدآمیز بخود گرفته و بسا میگردند خاصه رشته کشاورزی توجه مخصوص مبذول گردد.

ج - در حالیکه در اتخاذ برنامه هفتساله دوم توجه و علاقه مخصوصی به شروع فوری فعالیتهای عمرانی مبذول میگردد اینک وضع کنونی ایجاب میکند که توجه بیشتری بحل مسئله کلی بهبود و اصلاح روش تهیه و تنظیم برنامه مبذول شود. نتیجه حاصل از تنظیم یک برنامه صحیح محدود ساختن آن به میزان منابع احتمالی (که بر آورد کنونی آن بالغ بر ۸۷-۸۵ میلیارد ریال میباشد) و بر آورد نمودن هزینه طرحها با واقع بینی بیشتری در ابتدای امر و هم آهنگ ساختن مؤثر تر طرحها و برنامه های سازمان برنامه با عملیات سایر وزارتخانه ها و موسسات دولتی خواهد بود.

د - دولت بایستی بیدرتی برای تهیه و تنظیم برنامه عمرانی سوم کشور شروع بکار نماید. چنین برنامه ای بایستی برخلاف برنامه فعلی تنها شامل قسمتی از عملیات عمرانی دولت که توسط سازمان برنامه اجرا و یا نظارت میشود نبوده بلکه شامل کلیه عملیات عمرانی و سرمایه گزاری های دولت و موسسات دولتی باشد و توجه مخصوص نیز به میزان سرمایه گزاری که احتمالاً موسسات خصوصی انجام خواهند داد بشود.

در شماره آینده بررسی

مسائل کشاورزی را نقل از همین

گزارش بنظر خوانندگان خود

خواهیم رساند.